

LÄROPLAN FÖR DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN I KYRKSLÄTTS KOMMUN

KAPITEL 7 STÖD FÖR LÄRANDE OCH SKOLGÅNG

7.1 Principerna för stöd

Vid ordnandet av stöd för lärande och skolgång i Kyrkslätt beaktas varje elevs individuella behov. Eleven handleds i att hitta sina egna styrkor och utnyttja dem. Stödformerna planeras också utifrån elevens styrkor. Eleven ska få positiva och uppmuntrande inlärningsupplevelser där även små framsteg är betydelsefulla. Stödet ordnas flexibelt och anpassningsbart så att man kan reagera på förändringar i elevens stödbehov i ett så tidigt skede som möjligt. Stödbehovet samt stödformernas tillräcklighet och lämplighet bedöms regelbundet i samarbete med eleven, vårdnadshavarna, de lärare som undervisar eleven samt vid behov med elevvårdspersonalen och andra multiprofessionella nätverk.

Stödet för lärande och skolgång ordnas enligt en trestegsmodell med tre stödnivåer: allmänt, intensifierat och särskilt stöd. Eleven kan endast få stöd på en nivå åt gången. Stödbehovet kan vara tillfälligt eller kontinuerligt, och eleven kan behöva en eller flera stödformer beroende på situationen. Stödet för lärande och skolgång är en väsentlig del av skolans vardag och hör till varje lärares arbete. Stödet ges i första hand i den egna klassen och skolan genom olika flexibla arrangemang, om inte elevens bästa nödvändigtvis förutsätter att eleven flyttas till en annan undervisningsgrupp eller skola.

Eleven får stöd genast när stödbehovet uppstår. Kartläggningen, planeringen och uppföljningen av elevens stödbehov grundar sig på kontinuerliga observationer och utvärderingar som görs av de lärare som undervisar eleven. Vid bedömning och granskning av stödbehoven kan normerade tester och prov utnyttjas. Även elevens vårdnadshavare, eleven själv eller elevvårdens personal kan föra stödbehovet på tal med skolan. Det är bra att konsultera elevvårdens personal särskilt i situationer där stödbehovet är kontinuerligt och regelbundet eller eleven behöver flera olika stödformer samtidigt. Med hjälp av konsultation kan man också bedöma behovet av eventuella ytterligare stödåtgärder och fortsatta undersökningar.

Beslut om hur stödet för eleven ska ordnas och genomföras fattas i samarbete med eleven, vårdnadshavarna, skolan och eventuella andra samarbetsnätverk. Med beaktande av elevens åldersnivå och situation är det viktigt att eleven hörs i beslut som gäller hen. Ju äldre eleven är, desto viktigare är det att eleven är medveten om de arrangemang och stödåtgärder som planeras tillsammans. På så sätt garanteras elevens delaktighet samt genomförandet av stödåtgärderna.

Särskild uppmärksamhet fästs vid kontinuiteten i stödet och dataöverföringen i övergångsfaser där eleven övergår från förskoleundervisning till den grundläggande utbildningen, från den andra årskursen till den tredje årskursen, från lågstadiet till högstadiet, från högstadiet till andra stadiet eller i situationer där eleven byter skola.

Uppföljningen av elevens lärande och kartläggningen av stödbehoven är kontinuerlig och regelbunden genom hela skolgången. Uppföljningen och kartläggningen görs i samarbete med alla lärare som undervisar eleven.

7.1.1 Handledning i samband med stöd

Alla lärare har till uppgift att handleda eleverna på ett sätt som främjar och stärker utvecklingen av elevernas studieförmåga och -färdigheter, ansvarstagande, identifiering av styrkor, sociala färdigheter och interaktionsfärdigheter samt förmåga att arbeta i grupp. Dessutom stöds eleverna i de högre årskurserna inom den grundläggande utbildningen i beslut som gäller livet, utbildning och karriärvalet.

Elevhandledning är en central del av stödet för elevens uppväxt och utveckling under hela grundskolan, men dess roll framhävs särskilt när det gäller elever som behöver stöd. Elevhandledningen har en stor betydelse för att förebygga problem och upptäcka dem i ett så tidigt skede som möjligt. Läraren handleder gruppen på ett sätt som stärker den positiva interaktionen i gruppen. En god interaktion både mellan läraren och eleven och bland eleverna främjar anknytningen till skolan.

Med hjälp av elevhandledningen kan man i skolan i ett tidigt skede upptäcka och ingripa i inlärningssvårigheter, minskad studiemotivation, förändringar i elevens beteende och sådana förändringar i livssituationen som kan påverka inläringen och skolgången eller anknytningen till skolan. Vid planeringen av handledande stöd samarbetar man med eleven, vårdnadshavarna, de lärare som undervisar eleven samt vid behov med elevvårdspersonalen och andra multiprofessionella nätverk. När det gäller elever som behöver stöd antecknas målen och åtgärderna i anslutning till den individuella elevhandledningen i elevens pedagogiska dokument.

7.1.2 Samarbete mellan hem och skola i samband med stöd

Det samarbete med vårdnadshavarna som inletts under förskoleundervisningen fortsätter när eleven övergår till den grundläggande utbildningen. Samarbetet mellan hem och skola framhävs särskilt när man har upptäckt att eleven behöver stöd. Skolan kontaktar utan dröjsmål vårdnadshavarna om det uppstår oro för elevens lärande eller skolgång. Även elevens vårdnadshavare eller eleven själv kan föra stödbehovet på tal med skolan.

I kontakten mellan hemmet och skolan beaktas elevens styrkor och vikten av positiv respons. Vårdnadshavarna uppmuntras att för sin del stödja sitt barns lärande och skolgång. Vårdnadshavarnas och elevens delaktighet är viktig när stödet planeras och bedöms.

Skolans uppgift är att ge vårdnadshavarna information om principerna för ordnandet av stödet, stödformerna, ansvaren och hemlighållandet av uppgifter som gäller eleven. I övergångsfaser är det dessutom viktigt att diskutera kontinuiteten i stödet med vårdnadshavarna samt i slutskedet av den grundläggande utbildningen frågor som gäller utbildningen på andra stadiet. Det främsta sättet att hålla kontakt mellan hemmet och skolan är det elektroniska elevförvaltningssystemet, men beroende på elevens och vårdnadshavarnas individuella situation kan kontakten också hållas på andra sätt.

7.2 Allmänt stöd

Varje elev har rätt att få allmänt stöd genast när stödbehovet uppstår, och inledandet av stödet förutsätter inga särskilda undersökningar eller beslut. Alla lärare som undervisar eleven ansvarar för att ordna allmänt stöd. Stödformerna för allmänt stöd är det första sättet att svara på elevens stödbehov. Under allmänt stöd kan man mångsidigt använda olika stödformer i anslutning till undervisningsarrangemangen, inlärningsmiljön och -situationen samt bedömningen och specialundervisning på deltid. I ordnandet av stödet beaktas elevens individuella behov, färdigheter och styrkor.

En plan för lärandet ska göras upp för en elev som får allmänt stöd om

- eleven studerar enligt sitt eget studieprogram utan att vara bunden till årskurser.
- eleven övergår från förberedande undervisning till den grundläggande utbildningen.
- ett beslut om särskilda undervisningsarrangemang har fattats för eleven (18 § i lagen om grundläggande utbildning).
- eleven studerar i flexibel grundläggande utbildning i årskurs 7–9.

I andra situationer än de som nämns ovan kan en plan för lärandet utarbetas för en elev som får allmänt stöd vid behov. Planen för elevens lärande utarbetas av klassläraren eller klassföreståndaren tillsammans med andra lärare som undervisar eleven och en övergripande speciallärare. Planen för elevens lärande utarbetas i samarbete med eleven och vårdnadshavarna. Planen för elevens lärande granskas minst en gång per läsår eller alltid när stödbehovet förändras.

7.3 Intensifierat stöd

Om eleven behöver regelbundet stöd för sitt lärande och sin skolgång eller flera stödformer samtidigt, ska eleven ges intensifierat stöd. Under det intensifierade stödet kan man använda samma stödformer som under det allmänna stödet. Utöver olika stödformer i anslutning till undervisningsarrangemangen, inlärningsmiljön och -situationen samt bedömningen kan eleven ges specialundervisning på deltid.

Det intensifierade stödet grundar sig på en pedagogisk bedömning som behandlas i skolans multiprofessionella arbetsgrupp. Utifrån den pedagogiska bedömningen utarbetas en plan för lärandet för eleven som får intensifierat stöd. I planen antecknas det intensifierade stöd som eleven får. Intensifierat stöd ges av alla lärare som undervisar eleven enligt de planer som antecknats i planen för elevens lärande.

I ordnandet av stödet beaktas elevens individuella behov, färdigheter och styrkor. Vid planeringen, genomförandet och bedömningen av intensifierat stöd är det viktigt att samarbeta med eleven, vårdnadshavarna, de lärare som undervisar eleven samt vid behov med elevvårdens personal och andra multiprofessionella nätverk.

Under intensifierat stöd kan elevens undervisning genomföras som årskursintegrerade studier. Då antecknas ett individuellt studieprogram i planen för elevens lärande enligt vilket undervisningen genomförs. Under intensifierat stöd kan man också använda särskilt prioriterade områden i studierna för att stödja elevens lärande. De särskilt prioriterade områdena utformas utgående från det centrala innehållet som fastställts för den egna årskursen i läroplanen. Målet är att hjälpa eleven att tillägna sig det läroämnesinnehåll som är nödvändigt för att gå vidare. De prioriterade områdena kan inte innehålla mål eller innehåll för de lägre årskurserna. Elevens prestationer bedöms i förhållande till de mål som ställts upp för hen. När det gäller de läroämnena där särskilt prioriterade områden har tagits i bruk ska läroämnets innehåll och mål antecknas i planen för elevens lärande. De särskilt prioriterade områdena fastställs av de lärare som undervisar eleven. Det är viktigt att samarbeta med eleven och vårdnadshavarna i anslutning till årskursintegrerade studier och särskilt prioriterade områden.

7.3.1 Pedagogisk bedömning

När eleven behöver någon stödform regelbundet eller flera stödformer samtidigt som stöd för sitt lärande och sin skolgång, eller om eleven inte längre behöver intensifierat stöd, ska en pedagogisk bedömning göras för att bedöma elevens stödbehov. Den pedagogiska bedömningen registreras i det elektroniska elevförvaltningssystemet, och dessutom arkiveras handlingen i skolans arkiv före utgången av läsåret. Klassläraren eller klassföreståndaren ansvarar för utarbetandet av den pedagogiska bedömningen i samarbete med en övergripande speciallärare och de andra lärare som undervisar eleven. Eleven och vårdnadshavarna samt vid behov elevvårdens personal och experter som hör till det multiprofessionella nätverket deltar i utarbetandet av den pedagogiska bedömningen tillsammans med skolan.

I första hand för elevens klasslärare eller klassföreståndare den pedagogiska bedömningen för behandling i skolans multiprofessionella arbetsgrupp. Utifrån den pedagogiska bedömningen utvärderar arbetsgruppen inledandet och ordnandet av intensifierat stöd eller vid behov återgången till allmänt stöd. Om man utifrån den multiprofessionella behandlingen beslutar att inleda intensifierat stöd för eleven, ska en plan för elevens lärande göras upp.

7.3.2 Plan för elevens lärande inom intensifierat stöd

När skolans multiprofessionella arbetsgrupp har fattat beslut om att inleda intensifierat stöd för eleven, utarbetas en plan för elevens lärande inom det intensifierade stödet. Klassläraren eller klassföreståndaren ansvarar för utarbetandet av planen för elevens lärande i samarbete med eleven, vårdnadshavarna, andra lärare som undervisar eleven samt vid behov med elevvårdspersonalen och andra multiprofessionella nätverk. Planen för elevens lärande som görs upp för intensifierat stöd grundar sig på den information som producerats i den pedagogiska bedömningen. I planen för elevens lärande antecknas målen för elevens lärande och skolgång, de nödvändiga undervisningsarrangemangen samt det stöd och den handledning som eleven behöver. Alla lärare som undervisar eleven ska bekanta sig med planen för lärandet så att eleven får det stöd hen behöver.

Planen för elevens lärande uppdateras under höstterminen tillsammans med eleven och vårdnadshavarna, varvid man kontrollerar att planen motsvarar elevens stödbehov. Klassläraren eller klassföreståndaren ansvarar för uppdateringen av planen för elevens lärande. Effekterna av de stödåtgärder och uppnåendet av de mål som antecknats i planen för elevens lärande följs upp och utvärderas under vårterminen. Klassläraren eller klassföreståndaren ansvarar för uppföljningen, och den görs tillsammans med eleven. Uppföljningen antecknas i planen för elevens lärande. Därvid är det inte nödvändigt att träffa vårdnadshavarna.

Uppföljningen är viktig för att förändringar i elevens stödbehov ska kunna upptäckas. Om eleven inte längre behöver intensifierat stöd görs en pedagogisk bedömning av eleven, varvid hen efter en multiprofessionell behandling kan överföras tillbaka till allmänt stöd. Om man däremot upptäcker att det intensifierade stödet som eleven får inte räcker till, görs en pedagogisk utredning om eleven. På basis av utredningen kan ett förvaltningsbeslut om särskilt stöd fattas för eleven.

7.4 Särskilt stöd

Särskilt stöd ges till elever som behöver långvarigt, övergripande och individuellt stöd för sitt lärande och sin skolgång. Stödet kan ordnas inom ramen för allmän eller förlängd läroplikt. Ett beslut om särskilt stöd kan fattas när det intensifierade stöd som getts eleven inte längre räcker till på basis av de uppgifter som antecknats i den pedagogiska utredningen.

Inledandet och fortsättningen av särskilt stöd grundar sig på en pedagogisk utredning som dokumenteras och behandlas i multiprofessionellt samarbete tillsammans med eleven och vårdnadshavarna. Utifrån den pedagogiska utredningen fattas ett skriftligt beslut om särskilt stöd för eleven i enlighet med förvaltningslagen. Efter beslutet om särskilt stöd utarbetas en individuell plan för hur undervisningen ska ordnas. I planen antecknas det stöd som eleven får.

Det särskilda stödet består av specialundervisning och annat stöd i enlighet med lagen om grundläggande utbildning (se kapitel 7.5 Stödformer som fastställs i lagen om grundläggande utbildning). Specialundervisning ordnas med beaktande av elevens bästa och förutsättningarna för att ordna undervisningen i en grupp inom den allmänna undervisningen eller helt eller delvis i en grupp inom specialundervisningen. Under det särskilda stödet kan samma stödformer användas som under det allmänna och det intensifierade stödet. Vid behov kan man dessutom individualisera lärokurserna i läroämnena. Om eleven inte ens kan studera de individualiserade lärokurserna i läroämnena kan undervisningen ordnas enligt verksamhetsområde.

I ordnandet av stödet beaktas elevens individuella behov, färdigheter och styrkor. Vid planeringen, genomförandet och bedömningen av särskilt stöd är det viktigt att samarbeta med eleven, vårdnadshavarna, de lärare som undervisar eleven samt vid behov med elevvårdspersonalen och andra multiprofessionella nätverk.

7.4.1 Pedagogisk utredning

När eleven behöver stöd för sitt lärande och sin skolgång som är långvarigare, mer övergripande och individuellare än intensifierat stöd, eller om eleven inte längre behöver särskilt stöd, ska en pedagogisk utredning göras för att bedöma elevens stödbehov. Dessutom ska en pedagogisk utredning alltid göras för elever som flyttar till Kyrkslätt och får särskilt stöd.

I den pedagogiska utredningen antecknas helhetsituationen för elevens lärande och skolgång samt en bedömning av effekterna av de olika stödformerna och behovet av särskilt stöd eller ett beslut om detta. I samband med den pedagogiska utredningen ska eleven och vårdnadshavarna höras. Syftet med hörandet är att ge dem möjlighet att berätta sin egen åsikt om det beslut som ska fattas samt att klargöra vad det planerade beslutet innebär i praktiken. Kallelsen till hörandet ska framföras på ett sätt som kan bevisas i efterhand. Vid hörandet undertecknar eleven och vårdnadshavarna en blankett för hörandet som bifogas till den pedagogiska utredningen. Om vårdnadshavarna inte kommer till det första hörandet ska de erbjudas en annan möjlighet. Ett beslut om särskilt stöd kan dock fattas även om vårdnadshavarna inte kommer till hörandet, inte vill bli hörda eller motsätter sig beslutet om särskilt stöd. Ett eventuellt expertutlåtande kan vid behov bifogas till den pedagogiska utredningen.

Den pedagogiska utredningen görs i multiprofessionellt samarbete. Klassläraren eller klassföreståndaren ansvarar för utarbetandet av den pedagogiska utredningen i samarbete med en övergripande speciallärare och andra lärare som undervisar eleven. Eleven och vårdnadshavarna deltar i utarbetandet av den pedagogiska utredningen tillsammans med skolans multiprofessionella arbetsgrupp. Den pedagogiska utredningen antecknas i det elektroniska elevförvaltningssystemet, och dessutom arkiveras handlingen i skolans arkiv före utgången av läsåret. En kopia av

den pedagogiska utredningen skickas till undervisningstjänsternas planerare, som bereder beslutet om särskilt stöd för godkännande av undervisningschefen.

7.4.2 Beslut om särskilt stöd

Ett skriftligt beslut fattas om inledande, fortsättande eller avslutande av särskilt stöd i enlighet med förvaltningslagen. I Kyrkslätt fattas förvaltningsbeslutet om särskilt stöd av undervisningschefen. Beslutet om särskilt stöd grundar sig på den pedagogiska utredningen och ett eventuellt expertutlåtande. I beslutet om särskilt stöd fastställs elevens huvudsakliga undervisningsgrupp, eventuella tolknings- och assistenttjänster, särskilda hjälpmedel, läroämnena som individualiseras samt andra nödvändiga undervisningsarrangemang. Beslutet är ett överklagbart förvaltningsbeslut.

Beslutet om särskilt stöd ska alltid granskas när elevens stödbehov förändras gällande de ärenden som fastställts i beslutet om särskilt stöd. Dessutom ska beslutet granskas efter årskurs två och innan eleven övergår till årskurs sju. Beslutet om särskilt stöd granskas också när det gäller elever som får särskilt stöd som flyttar till Kyrkslätt. För granskningen av det särskilda stödet ska en pedagogisk utredning göras i multiprofessionellt samarbete tillsammans med eleven och vårdnadshavarna.

7.4.3 Individuell plan för hur undervisning ska ordnas

För en elev som fått ett beslut om särskilt stöd ska en individuell plan för hur undervisningen ska ordnas utarbetas. IP ska göras upp inom tre månader efter att beslutet om särskilt stöd har trätt i kraft. Klassläraren eller klassföreståndaren ansvarar för utarbetandet av IP i samarbete med en övergripande speciallärare. IP utarbetas i samarbete med eleven, vårdnadshavarna, andra lärare som undervisar eleven samt vid behov med elevvårdspersonalen och andra multiprofessionella nätverk. Skolans rektor ansvarar i enlighet med kommunens förvaltningsstadga för att en IP utarbetas för varje elev som fått ett beslut om särskilt stöd i skolan och att planen granskas minst en gång per läsår.

Den individuella planen för hur undervisningen ska ordnas grundar sig på information som producerats i den pedagogiska utredningen. I IP antecknas målen för elevens lärande och skolgång, de nödvändiga undervisningsarrangemangen och pedagogiska lösningarna samt det stöd och den handledning som eleven behöver. Dessutom fastställs i IP målen, innehållet och utvärderingen gällande eventuella individualiserade läroämnen samt andra stödåtgärder, såsom tolknings- och assistenttjänster och särskilda hjälpmedel. Alla lärare som undervisar eleven ska bekanta sig med IP:n så att eleven får det stöd för lärandet och skolgången som antecknats i den.

Den individuella planen för hur undervisningen ska ordnas uppdateras under höstterminen tillsammans med eleven och vårdnadshavarna, varvid man kontrollerar att planen motsvarar elevens stödbehov. Klassläraren eller klassföreståndaren ansvarar för uppdateringen av IP. Effekterna av de stödåtgärder som antecknats i IP och uppnåendet av målen följs upp och utvärderas under vårterminen. Klassläraren eller klassföreståndaren ansvarar för uppföljningen, och den görs tillsammans med eleven. Uppföljningen antecknas i IP. Därvid är det inte nödvändigt att träffa vårdnadshavarna.

Uppföljningen och utvärderingen är viktiga för att förändringar i elevens stödbehov ska kunna upptäckas. Om eleven inte längre behöver särskilt stöd görs en pedagogisk utredning om eleven, utifrån vilken undervisningschefen fattar ett förvaltningsbeslut om att upphöra med det särskilda stödet. Efter beslutet övergår eleven till intensifierat stöd och en plan för elevens lärande inom intensifierat stöd utarbetas.

7.4.4 Individualisering av lärokursen i ett läroämne och befrielse från studier inom särskilt stöd

Innan individualisering av lärokursen i ett läroämne övervägs ska man fastställa särskilt prioriterade områden i läroämnet i fråga. De särskilt prioriterade områdena utformas utgående från det centrala innehållet som fastställts för den egna årskursen i läroplanen. Om eleven trots stöd och särskilt prioriterade områden inte kan uppnå läroämnets minimimål kan lärokursen i läroämnet individualiseras. Individualisering av lärokursen i ett läroämne innebär att målen och innehållet fastställs enligt elevens förutsättningar. Målen och innehållet härleds från de

allmänna målen och innehållen i läroämnet för årskursen, men även målen och innehållet för lägre årskurser kan tillämpas.

Innan ett beslut om individualisering fattas ska den lärare som ansvarar för undervisningen i läroämnet i fråga kartlägga elevens kunskaper, färdigheter och inlärningsfärdigheter i läroämnet. Man ska diskutera med eleven och vårdnadshavarna vad individualisering av lärokursen i läroämnet innebär, hur den skiljer sig från målen för den allmänna lärokursen och hur det individualiserade läroämnet ska bedömas. För eleven och vårdnadshavarna ska dessutom förklaras hur individualiseringen av läroämnet påverkar de fortsatta studierna.

Om man beslutar att individualisera lärokursen i ett läroämne, utarbetas en pedagogisk utredning i multiprofessionellt samarbete tillsammans med eleven och vårdnadshavarna. I den pedagogiska utredningen antecknas motiveringarna till individualiseringen av lärokursen i läroämnet. I samband med den pedagogiska utredningen ska eleven och vårdnadshavarna höras. Beslut om individualisering av lärokursen i ett läroämne fattas i beslutet om särskilt stöd, som fattas av undervisningschefen. Om det senare blir nödvändigt att öka eller minska antalet individualiserade läroämnen görs en ny pedagogisk utredning och utifrån den ett nytt beslut om särskilt stöd.

I elevens individuella plan för hur undervisningen ska ordnas antecknas det individualiserade läroämnets mål och innehåll så detaljerat och tydligt som möjligt, eftersom elevens undervisning och bedömning genomförs i förhållande till de mål som fastställts i IP. Målen och innehållet fastställs av den lärare som ansvarar för undervisningen i läroämnet. Vitsordet eller den verbala bedömningen för ett individualiserat läroämne antecknas på betyget med en asterisk (*) både i bedömningen under studierna och i slutbedömningen.

Individualisering av lärokursen i ett läroämne är det primära alternativet innan eleven befrias från att fullfölja lärokursen. Det ska finnas särskilt vägande skäl för befrielse från studierna i lärokursen, och befrielsen ska grunda sig på individuellt övervägande för varje elev. För eleven och vårdnadshavarna ska förklaras hur befrielsen från läroämnet påverkar de fortsatta studierna. När det gäller elever som får särskilt stöd antecknas i den pedagogiska utredningen motiveringarna till befrielse från studier i ett läroämne. Beslutet om befrielse från studier i ett läroämne fattas som en del av beslutet om särskilt stöd, och undervisningschefen ansvarar för beslutet. I den individuella planen för hur undervisningen ska ordnas antecknas dessutom med vilken annan undervisning eller handledd verksamhet det befriade läroämnet ersätts, om befrielse från studierna i något läroämne har beviljats annat än tillfälligt.

7.4.5 Undervisning enligt ämneshelheter

Undervisningen för en elev som får särskilt stöd och vars alla läroämnen är individualiserade kan i stället för enligt läroämne också genomföras enhetligt enligt ämneshelhet. Att förenhetliga läroämnesvis undervisning till ämneshelheter hjälper eleven att förstå förhållandet mellan de kunskaper och färdigheter som studeras och att strukturera dem i växelverkan med andra till sådana meningsfulla helheter som stöder elevens uppväxt och utveckling till en individ som klarar sig så självständigt som möjligt i sitt liv.

Undervisningen som framskrider enligt ämneshelheter planeras och genomförs systematiskt och flexibelt utifrån elevens individuella inlärningsfärdigheter, styrkor, behov och inlärningsstilar. I undervisningen fästs uppmärksamhet vid naturliga inlärningsmiljöer och mångsidiga undervisningsmetoder. I undervisningen utnyttjas skoldagens olika situationer och inlärningsmiljöer. Undervisningen är habiliterande och stöder elevens helhetsutveckling samt främjar och upprätthåller elevens funktionsförmåga. Undervisningen är konkret, strukturerad och förutseende, funktionellt övergripande och utnyttjar alternativa kommunikationsmetoder inom alla delområden.

Undervisningen planeras och genomförs i nära samarbete med eleven och vårdnadshavaren. Samarbete med vårdnadshavarna är nödvändigt för att uppnå målen för lärandet. Eleven deltar i att ställa upp målen enligt sin förmåga. I elevens undervisning betonas också samarbete med lärarna, den övriga personalen, olika experter och samarbetsnätverk. Planeringen, arrangemangen, uppföljningen och utvärderingen av undervisningen sker i multiprofessionellt samarbete, varvid man vid behov kan ta hänsyn till de habiliterings- och serviceplaner som utarbetats för eleven tillsammans med vårdnadshavarna. Bedömningen av elever som studerar individualiserat enligt ämneshelhet sker varje läsår verbalt enligt läroämne, och bedömningen har formen godkänd/underkänd.

Det finns sex läroämnesshelheter och mångsidig kompetens har beaktats i deras innehåll. Olika ämnesshelheter kan innehålla överlappande mål, varvid perspektivet, förhållningssättet och metoderna varierar. Man framskrider inte årskursbundet i målen för läroämnesinnehållet, utan målen ställs upp i den individuella planen för hur undervisningen ska ordnas enligt elevens individuella färdigheter och förmågor. Elever med intellektuell funktionsnedsättning eller autism har ofta en ojämn förmågeprofil. Eleven kan framskrida snabbare i en ämnesshelhet utifrån sina egna styrkor, och å andra sidan ges eleven stöd och tid för sitt lärande i de ämnesshelheter där hen behöver mer övning.

Undervisning enligt ämnesshelhet ges som gruppundervisning, även om elevernas mål fastställs individuellt. Av delområdena inom mångsidig kompetens utnyttjas digital kompetens (K5) i all undervisning så att den är både föremål och redskap för lärandet. Trygghetsfärdigheter (K3) och hållbar utveckling (K7) är prioriterade områden vars delfärdigheter övas i alla ämnesshelheter. De övriga färdigheterna inom mångsidigt lärande (K1, K2, K4 och K6) ingår i enskilda ämnesshelheter.

Ämnesshelheterna är språk, kommunikation och växelverkan, hälsa och funktionsförmåga, sociala färdigheter och som individ i samhället, miljö, natur och teknik, tänkande och problemlösning samt konstnärlig gestaltning.

1. Språk, kommunikation och växelverkan (K1, K2, K3, K4, K5 och K7)

I ämnesshelheten har man kombinerat innehållet i modersmål och litteratur samt kommunikation och växelverkan. Dessa omfattar talat och skrivet språk, att hitta en lämplig kommunikationsmetod, övning i interaktionsfärdigheter och användning av språket i interaktionssituationer. Undervisningen i språk och kommunikation omfattar språklig medvetenhet, framställning, begrepps- och ordförråd, utnyttjande av eventuella alternativa kommunikationsmetoder och träning av läs- och skrivfärdigheter från identifiering av bokstäver och ord till flytande läs- och skrivförmåga. Syftet med undervisningen i modersmål och litteratur är att utveckla elevernas språk-, kommunikations- och textfärdigheter och vägleda dem att intressera sig för språk, litteratur och annan kultur och bli medvetna om sig själva som kommunikatörer och språkanvändare. Eleverna uppmuntras till konstruktiv och ansvarsfull växelverkan i olika kommunikationsmiljöer. För elever med intellektuell funktionsnedsättning eller autism är det i första hand viktigt att målen för språket, kommunikationen och interaktionen stärks på finska. Om man anser att eleven också skulle ha nytta av studier i ett främmande språk, väljs målen individuellt genom att tillämpa den allmänna läroplanen.

2. Hälsa och funktionsförmåga (K3, K5, K6 och K7)

I ämnesshelheten ingår dagliga färdigheter i gymnastik, hälsokunskap, huslig ekonomi och det vardagliga livet. Syftet med gymnastikundervisningen är att påverka elevernas välbefinnande genom att stödja den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan samt främja en positiv inställning till den egna kroppen. Målet är att stärka elevens kroppsuppfattning, främja utvecklingen av de helhets- och finmotoriska färdigheterna samt ge möjligheter att mångsidigt öva på färdigheterna i olika vardagliga situationer. I undervisningen uppmuntras eleven att vara fysiskt aktiv och hitta en gymnastikform som passar hen och glädjen i att röra på sig. Undervisningen i gymnastik omfattar delområden i anslutning till planering och handledning av motoriska färdigheter, balans, koordination, rytm, uthållighet och utveckling av muskelstyrkan. Mål väljs för eleven individuellt genom att tillämpa målen i den allmänna läroplanen för såväl gymnastik, hälsokunskap som hushåll. Syftet med de dagliga funktionerna i vardagen är att stödja elevens aktiva deltagande i omgivningens verksamhet samt att främja självständigheten. I dessa funktioner ingår alltid mål för grundläggande färdigheter i det vardagliga livet och att ta emot handledning för självständig verksamhet och kontroll över det egna livet.

3. Sociala färdigheter och som individ i samhället (K2, K3, K4, K5, K6 och K7)

I ämnesshelheten har man kombinerat sociala färdigheter, religion och livsåskådningskunskap, historia och samhällslära samt elevhandledning. Målet med ämnesshelheten är att stödja elevens förmåga att delta och påverka samt hens ansvarsfulla inställning till framtiden. Målet med inläringen av sociala färdigheter är att utveckla elevens delaktighet och förmåga att fungera i grupp. Undervisningen omfattar agerande i olika miljöer samt övning i interaktionsfärdigheter och emotionella färdigheter. Mål väljs för eleven individuellt genom att tillämpa målen i den allmänna läroplanen för såväl religion och livsåskådningskunskap som historia och samhällslära. Målet med elevhandledningen är att eleven är delaktig i planeringen av sitt eget liv och får en upplevelse av att hen själv kan påverka de beslut som gäller hens liv.

4. Miljö, natur och informations- och kommunikationsfärdigheter (K1, K3, K4, K5, K6 och K7)
I ämnesshelheten har omgivningslära, biologi, geografi, fysik och kemi kombinerats. Mål väljs individuellt för eleven genom att tillämpa målen i den allmänna läroplanen för läroämnena i fråga.
5. Tänkande och problemlösning (K1, K3, K4, K5 och K7)
Ämnesshelheten omfattar matematiska färdigheter, förmåga att tänka och lära sig samt kognitiva färdigheter. Mål väljs individuellt för eleven genom att tillämpa målen i den allmänna läroplanen för matematik. Förmågan att tänka och lära sig skapar en grund för utvecklingen av annan kompetens och livslångt lärande. Tankandet och lärandet påverkas av hur eleverna uppfattar sig själva som inlärare och växelverkar med omgivningen. I processande av information är det viktigt att lära sig att göra observationer och söka, utvärdera, bearbeta, producera och dela information och idéer. Målet med inläringen av kognitiva färdigheter är att eleven blir aktiv och lär sig att använda sina sinnen för att uppfatta den omgivande verkligheten. Undervisningen omfattar delområden som främjar stimulering och övning av sinnena, val, klassificering, problemlösning och beslutsfattande samt inläring av orsakssammanhang.
6. Konstnärlig gestaltning (K1, K2, K3, K5 och K7)
Ämnesshelheten omfattar musik, slöjd och bildkonst. Mål väljs individuellt för eleverna genom att tillämpa målen i den allmänna läroplanen för läroämnena i fråga. När målen ställs upp ska man ta hänsyn till elevens eventuella utmaningar inom den motoriska utvecklingen. Konstämnen är både verktyg och föremål för lärande, och de har också en viktig habiliterande uppgift för att öva på många färdigheter.

7.4.6 Förlängd läroplikt

Ett beslut om förlängd läroplikt kan fattas om man bedömer att det på grund av barnets funktionsnedsättning eller sjukdom inte är möjligt att uppnå de mål som föreskrivits för den grundläggande utbildningen på nio år. Beslutet om förlängd läroplikt grundar sig på ett psykologiskt eller medicinskt expertutlåtande, och det fattas i regel redan innan läroplikten börjar när barnet är 5 år. Beslutet kan dock också fattas under förskoleundervisningen eller den grundläggande utbildningen. För att ett beslut om förlängd läroplikt ska kunna fattas ska barnet ha ett beslut om särskilt stöd. Beslutet om förlängd läroplikt fattas av undervisningschefen.

Undervisningen av elever som omfattas av förlängd läroplikt kan ordnas på tre olika sätt:

- Barnet studerar i förskoleundervisning som föregår läroplikten i ett år det år då barnet fyller fem år och fortsätter i ett år till i förskoleundervisning som hör till läroplikten. Efter två förskoleår börjar barnet den grundläggande utbildningen.
- Barnet inleder förskoleundervisning som hör till den förlängda läroplikten det år då barnet fyller sex år och studerar i förskoleundervisningen i ett år, varefter barnet inleder den grundläggande utbildningen.
- Barnet inleder förskoleundervisning som hör till den förlängda läroplikten det år då barnet fyller sex år och studerar i förskoleundervisningen i två år. Då inleder barnet den grundläggande utbildningen ett år senare än föreskrivet, dvs. det år då barnet fyller åtta år. Ett separat förvaltningsbeslut ska fattas om att inleda den grundläggande utbildningen senare.

Under förskoleundervisning som ingår i den förlängda läroplikten ordnas handledning för barnet i regel från barnets kommande närskola. Specialläraren i den kommande närskolan håller handledningsbesök varje vecka i en timme eller varannan vecka i två timmar under hela förskoleåret. Handledningen stöder bl.a. utvecklingen av skolfärdigheter, kommunikationsfärdigheter och sociala färdigheter. Beslut om vilken skola som ska ordna handledningen fattas i beslutet om förlängd läroplikt.

En elev som fått ett beslut om förlängd läroplikt kan i sin närskola studera i en grupp för allmän undervisning eller specialundervisning, i kommunens centraliserade grupp för specialundervisning eller i en grupp för specialundervisning som erbjuder krävande multiprofessionellt stöd. För elever med förlängd läroplikt gäller följande bestämmelser om gruppstorlek:

- Eleven studerar i en grupp inom den allmänna undervisningen: maximal gruppstorlek 20 elever per lärare
- Eleven studerar i en specialundervisningsgrupp: maximal gruppstorlek 8 elever per lärare
- Eleven studerar i en grupp för gravt utvecklingsstörda: maximal gruppstorlek 6 elever per lärare

Eleverna räknas enligt hur många elever som är närvarande under varje lektion. Gruppen kan ha ett högre antal elever än det maximala antalet, om man genom flexibla arrangemang ser till att det maximala antalet inte överskrids under någon lektion. Enligt förordningen om grundläggande utbildning kan man också avvika från bestämmelsen gällande gruppstorlek om en elev som omfattas av förlängd läroplikt ges undervisning i samma grupp eller tillsammans med elever som får särskilt stöd. Då bestäms maximistorleken på undervisningsgruppen enligt vilket slags stöd merparten av eleverna i gruppen får.

Beslutet om förlängd läroplikt ska granskas i samband med granskningen av det särskilda stödet efter årskurs två samt innan eleven övergår till årskurs sju. Beslutet om förlängd läroplikt granskas också när det gäller elever som får särskilt stöd som flyttar till Kyrkslätt. För granskning av beslutet om särskilt stöd och förlängd läroplikt utarbetas en pedagogisk utredning i multiprofessionellt samarbete tillsammans med eleven och vårdnadshavarna. Om det inte längre är nödvändigt att fortsätta med elevens förlängda läroplikt är det möjligt att häva beslutet på basis av den pedagogiska utredningen. Beslut om att fortsätta med eller häva den förlängda läroplikten fattas av undervisningschefen.

7.4.7 Undervisning enligt verksamhetsområde

Undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde i Kyrkslätt genomförs i en grupp med elever som behöver krävande multiprofessionellt stöd. Undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde är avsedd för elever med förlängd läroplikt som har en svår utvecklingsstörning, någon annan typ av funktionsnedsättning eller en allvarlig sjukdom. Undervisningen ordnas enligt verksamhetsområde när det konstaterats att eleven inte ens kan studera individualiserade lärokurser i läroämnena. Beslut om att ordna undervisningen enligt verksamhetsområde fattas i elevens beslut om särskilt stöd.

I lärandet och skolgången för elever som studerar enligt verksamhetsområde betonas ett nära samarbete med vårdnadshavarna, elevvårdspersonalen samt elevens övriga multiprofessionella nätverk. Det är viktigt att målen för undervisningen har utarbetats tillsammans och att förverkligandet av dem främjas i elevens alla verksamhetsmiljöer. Även i övergångsfaserna framhävs betydelsen av samarbete för att elevens helhetsituation ska kunna bedömas och beaktas ur olika synvinklar.

Målet med undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde är att ge eleven kunskaper och färdigheter som stöder elevens förmåga att klara sig så självständigt som möjligt i olika vardagliga situationer. I planeringen och genomförandet av undervisningen ska man ta hänsyn till elevens individuella behov, färdigheter och styrkor. Bedömningen av en elev som studerar enligt verksamhetsområde grundar sig på de elevspecifika mål som ställts upp för de olika verksamhetsområdena och ges alltid verbalt.

Verksamhetsområdena är motoriska färdigheter, språk och kommunikation, sociala färdigheter, kognitiva färdigheter och färdigheter för dagliga rutiner.

1. Målet för lärandet gällande motoriska färdigheter är att stärka elevens uppfattning om sin kropp, att främja utvecklingen av elevens grov- och finmotorik och att ge eleven möjligheter att mångsidigt träna sina färdigheter i olika vardagsituationer. Undervisningen ska innehålla planering och handledning av motoriska funktioner samt element som utvecklar elevens balans, koordination, rytm, uthållighet och muskelstyrka.
2. Målet för lärandet gällande kommunikativa färdigheter är att eleven övar sig att förstå och skapa kommunikation. Målet är att eleven kommunicerar med sin omgivning, gör sig förstådd och själv förstår de andra eleverna och de vuxna i gruppen. Eleven ska ges möjlighet att kommunicera på det sätt som är ändamålsenligt för hen. Eleven ska vid behov ha tillgång till alternativa kommunikationsmetoder. Undervisningen i språk och kommunikation ska innehålla element som utvecklar elevens språkliga medvetenhet, språkliga framställning, begrepps- och ordförråd, förmåga att känna igen och använda tecken, symboler, bokstäver och ord samt tankeförmågan. De kommunikativa färdigheterna ska tränas i olika situationer under skoldagen.

3. Målet för lärandet gällande sociala färdigheter är att elevens färdigheter att fungera i grupp och att delta utvecklas. Undervisningen ska innehålla element som stödjer aktivitet i olika miljöer och utvecklar elevens sociala och emotionella färdigheter. Man ska stödja elevens självkänedom och motivation för lärande genom att skapa förutsättningar för eleven att lyckas och genom att skapa en positiv atmosfär för socialt lärande.
4. Målet för lärandet gällande kognitiva färdigheter är att eleven aktiveras och lär sig att använda sina sinnen för att gestalta sin omgivning. Undervisningen ska stödja utvecklingen av processerna som styr elevens lärande, minne och tänkande. Lärandet av kognitiva färdigheter ska stimulera och träna sinnen och innehålla element som främjar förmågan att välja, klassificera, lösa problem och fatta beslut och att förstå förhållandet mellan orsak och verkan. Målet för lärandet är att utveckla elevens grundläggande färdigheter i läsning, skrivning och matematik. De kognitiva färdigheterna utvecklas med hjälp av innehållet i olika läroämnen.
5. Målet för lärandet gällande dagliga färdigheter är att eleven mera aktivt ska delta i aktiviteter i sin omgivning, att elevens initiativförmåga stärks och att eleven blir mera självständig. Undervisningen ska innehålla element som behandlar hälsa och trygghet, vardagskompetens, boende, förmåga att röra sig i omgivningen och delområden som behandlar fritidsaktiviteter. Träningen av de dagliga färdigheterna skapar möjligheter att öva och utveckla elevens motoriska färdigheter, språkliga och kommunikativa färdigheter, informations- och kommunikationstekniska färdigheter samt sociala och kognitiva färdigheter. De stärker i sin tur färdigheterna i de dagliga rutinerna.

7.5 Stödformer som fastställs i lagen om grundläggande utbildning

7.5.1 Stödundervisning

En elev som tillfälligt blivit efter i sina studier eller på annat sätt behöver kortvarigt stöd för sitt lärande har rätt till stödundervisning. Stödundervisning ges genast när stödbehovet uppstår eller om möjligt redan för att förebygga problem. Målet med stödundervisningen är att stärka elevens grundläggande kunskaper och färdigheter i olika läroämnen, förebygga utmaningar i lärandet samt stödja elevens inlärningsfärdigheter. Stödundervisningen kan ordnas i smågrupper eller individuellt under lektionerna eller utanför dem. I stödundervisningen används mångsidiga metoder och material för att elevernas individuella behov ska kunna beaktas. Stödundervisning kan ges förutom av elevens egen lärare även av någon annan lärare i skolan enligt överenskommelse. Stödundervisning kan ges på alla stödnivåer under såväl allmänt, intensifierat som särskilt stöd.

Bedömningen av behovet av stödundervisning grundar sig i första hand på lärarens observationer om elevens inläring och stödbehov, men även eleven eller vårdnadshavarna kan uttrycka sin oro. Det är viktigt att informera eleven och vårdnadshavarna om hur stödundervisningen genomförs, om dess innehåll och mål samt om elevens skyldighet att delta i den stödundervisning som ordnas för hen. Den stödundervisning som eleven fått och målen i anslutning till den registreras i det elektroniska elevförvaltningssystemet. Om eleven har en plan för lärandet inom allmänt eller intensifierat stöd eller en individuell plan för hur undervisningen ska ordnas, antecknas stödundervisningen dessutom i punkten Stödformer i det pedagogiska dokumentet.

7.5.2 Specialundervisning på deltid

Specialundervisning på deltid kan ges som en del av allmänt, intensifierat eller särskilt stöd. Skolans övergripande speciallärare ansvarar för detta. Målet med specialundervisning på deltid är att stärka elevens inlärningsförutsättningar och -färdigheter samt förebygga utmaningar med inläringen och skolgången. Specialundervisning på deltid kan också ges när man vill stödja elevens specialbegåvning. Specialundervisning på deltid kan ges som samordnad undervisning, i smågrupper eller som individuell undervisning, och i den beaktas såväl gruppens som den enskilda elevens behov.

En övergripande speciallärare kartlägger tillsammans med klasslärarna och ämneslärarna vem som behöver specialundervisning på deltid och hurdan specialundervisning på deltid som behövs. Den specialundervisning som eleven får planeras i samarbete mellan lärarna. Elevens vårdnadshavare ska informeras om specialundervisningen på deltid.

Den specialundervisning på deltid som eleven fått och målen i anslutning till den registreras i det elektroniska elevförvaltningssystemet. Om eleven har en plan för lärandet inom allmänt eller intensifierat stöd eller en individuell plan för hur undervisningen ska ordnas, antecknas den specialundervisning på deltid som eleven fått dessutom i dessa pedagogiska dokument.

7.5.3 Tjänster och hjälpmedel som förutsätts för elevens deltagande i undervisningen

Eleven har rätt att avgiftsfritt få de tolknings- och assistenttjänster, övriga undervisningstjänster samt särskilda hjälpmedel som deltagandet i undervisningen förutsätter. Med dessa tjänster tryggas varje elevs grundläggande förutsättningar för lärandet och skolgången, tillgänglighet och möjlighet till växelverkan. Behovet av och antalet tjänster och hjälpmedel bedöms i multiprofessionellt samarbete med skolan, eleven, vårdnadshavarna och eventuella andra samarbetsnätverk.

Tolkningstjänster ordnas för eleven till exempel på grund av hörselskada eller särskilda språksvårigheter. Eleven kan dessutom behöva olika kommunikationsmetoder som stöder och ersätter talet. Assistentens stöd kan riktas till en enskild elev eller hela gruppen. Målet med assistenttjänsterna är att stödja eleven i dagliga situationer med anknytning till lärandet och skolgången, med hjälp av vilka elevens förmåga att klara sig på egen hand, självständighet och positiva självkänsla främjas.

En elev kan behöva särskilda hjälpmedel för att se, höra, röra sig eller för något annat fysiskt behov. Det kan också vara fråga om särskilda behov för lärandet. Det är viktigt att de som arbetar med eleven är tillräckligt insatta i användningen av de hjälpmedel som behövs för att eleven ska kunna delta i undervisningen. Här kan man också utnyttja utomstående konsultationshjälp om skolans personal inte har tillräcklig specialkompetens.

Behovet av tjänster och hjälpmedel hos en elev som får allmänt eller intensifierat stöd bedöms i den pedagogiska bedömningen. Förvaltningsbeslutet om tjänsterna och hjälpmedlen fattas av undervisningschefen. Behovet av tjänster och hjälpmedel hos en elev som får särskilt stöd bedöms i den pedagogiska utredningen, och undervisningschefen fattar beslut om dessa i beslutet om särskilt stöd. Användningen av tjänster och hjälpmedel beskrivs i planen för elevens lärande eller i den personliga planen för hur undervisningen ska ordnas.